

Samenvatting eerste tussenrapportage

FCJ pilots

Omvorming JJI tot FCJ

Onderzoek door: Significant & AWRJ

Datum: 3 september 2021

Inhoudsopgave

1. Proces van het onderzoek (mei-augustus).....	4
1.1. De opdracht en het doel.....	4
1.2. Afspraken vooraf	4
1.3. Stand van zaken pilots.....	5
2. Eerste beeld op inhoud	7
2.1. Thema 1: Basisafdeling en procesdiagnostiek	7
2.1.1. Verloop	7
2.1.2. Geleerde lessen	7
2.2. Thema 2: Laagbeveiligde Unit	7
2.2.1. Verloop	7
2.2.2. Geleerde lessen	8
2.3. Thema 3: Arbeidstoeleiding	9
2.3.1. Verloop	9
2.3.2. Geleerde lessen	9
2.4. Thema 4: Transforensische zorg.....	11
2.4.1. Verloop	11
2.4.2. Geleerde lessen	11

1. Proces van het onderzoek (mei-augustus)

1.1. De opdracht en het doel

Opdracht

Significant Public en de Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) hebben van DJI de opdracht gekregen voor het uitvoeren van (overkoepelend) evaluatieonderzoek ter voorbereiding op de omvorming van vijf JJI's tot FJC's.

Doel

Het doel van de evaluatie is om het verloop van de pilots, de succesfactoren en belemmerende factoren in kaart te brengen. Daarbij gaat het om zowel inhoudelijke aspecten als om organisatorische- en bedrijfsvoeringsaspecten. Het is de bedoeling dat met de pilots en de evaluatie de contouren van de toekomstige FCJ steeds duidelijker worden. De looptijd van de opdracht is: 1 april 2021 tot 1 maart 2022.

1.2. Afspraken vooraf

Hoofdvraag

In welke mate en op welke wijze zijn de vooraf geformuleerde doelen van de diverse FCJ-pilots bereikt en welke factoren werkten daarbij bevorderend of belemmerend?

Uitgangspunten

- Evalueren als brug tussen uitvoering en beleid: tussentijdse bijsturing naar aanleiding van de tussenevaluaties.
- Evaluatie van de pilots die daadwerkelijk zijn gestart volgens de uitgangspunten van VOM.
- Pilots zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van de data.
- De pilots hebben voldoende tijd en ruimte om de benodigde informatie te registreren

1.3. Stand van zaken pilots

Opdracht is complex door:

- Diversiteit en fasering: status en mate van onderzoek van de pilots is verschillend;
- Externe factoren (capaciteitsdruk, korte verblijfsduur van jongeren en hoge werkdruk in het primair proces) zorgen voor druk op het uitvoeren en het monitoren van de pilots.

Dat maakt dat er op een aantal pilots bijgestuurd moet worden op de randvoorwaarden om de gestelde onderzoeksvragen in maart te kunnen beantwoorden.

Randvoorwaarden:

1. Pilots zijn daadwerkelijk gestart;
2. Uitvoering van de pilots gebeurt volgens de uitgangspunten van VOM;
3. Elke pilot heeft een monitor ingericht en voert deze uit;
4. Monitor van de pilot sluit aan bij de onderzoeksvragen van de landelijke evaluatie.

Overzicht pilots

	Pilot	Locatie	Looptijd	Status
Thema 1: Basisafdeling en procesdiagnostiek	Risicomanagement & procesdiagnostiek	JJI Lelystad	Medio 2020 – december 2021	Lopend
	Inschatting verblijfsduur	Teylingereind	Januari 2021 - december 2021/maart 2022	Lopend
	Basisafdeling	Teylingereind	Januari 2021 - n.t.b.	On hold
	Basisafdeling	Hartelborgt	Januari 2020 - januari 2021	Afgerond, basisafdelingen bestaan nog
Thema 2: Laagbeveiligde unit (LBU)	LBU	JJI Lelystad	Januari 2020 - n.t.b.	On hold
	LBU	De Hunnerberg	Mei 2021-n.t.b.	Lopend

Thema 3: Arbeidstoeleiding	Arbeidstoeleiding	Hartelborgt	Eind 2020 – Juli 2021	Afgerond
	Buitenloods	JJI Lelystad	n.t.b.	Lopend
Thema 4: Transforensische zorg	Transforensische zorg	De Hartelborgt	September 2020 – Mei 2021	Afgerond
	Transforensische zorg	JJI Lelystad	April 2020 – juni 201	Afgerond
	Systemisch werken	Teylingereind	n.t.b.	Lopend

2. Eerste beeld op inhoud

Er is veel werk verricht en zijn er waardevolle (inhoudelijke) lessen geleerd, ondanks knelpunten in uitvoeringspraktijk.

2.1. Thema 1: Basisafdeling en procesdiagnostiek

2.1.1. Verloop

- Basisafdeling Hartelborgt: Pilot afgerond, afdelingen nog operationeel.
- Basisafdeling Teylingereind: net gestart.
- Risicomanagement en procesdiagnostiek: gestart met theorie, praktijktoets tweede helft 2021.
- Inschatting verblijfsduur: lopend theorie deel afgerond, praktijktoets tweede helft 2021. De pilot is verlengd om wetenschappelijke validatie te bewerkstelligen.

2.1.2. Geleerde lessen

- Gemiddelde verblijfsduur op de twee pilot afdelingen was tussen de 2 en 3 weken.
- Om het concept basisafdeling goed te testen is twee afdelingen te weinig gebleken t.o.v. de snelle instroom. De jongeren werden al doorgeplaatst voor screening en diagnostiek was gedaan. Nadruk kwam te liggen op ondersteuning van de jongeren in de eerste dagen: praktische zaken regelen, snel het netwerk buiten in kaart brengen en contact leggen.
- Basisafdelingen zorgen voor meer rust en stabiliteit op de andere kortverblijfsafdelingen.
- Doordat jongeren op één afdeling verblijven, is het voor de gedragsdeskundigen makkelijker om een netwerk met ketenpartners op te bouwen en te onderhouden en een ketenoverleg te organiseren voor de eerste raadkamer.
- Functieprofiel basisafdeling: kan snel schakelen, snel zaken regelen en is goed in het leggen van contact met het netwerk buiten. MBO volstaat.
- Meerwaarde wordt gezien in een stevig intakeproces en het trainen van personeel in observatiemethode om input te genereren voor het verdere diagnostische proces.

2.2. Thema 2: Laagbeveiligde Unit

2.2.1. Verloop

Beide pilots hebben een verschillende aanloop:

- Lelystad: pilot gestart in 2020 als uitstroomgroep, interne afdeling. Pilot is nog niet gestart als LBU.
- Hunnerberg: gestart LBU, extern gebouw. Pilot is in mei 2021 gestart.

Doordat de LBU pilot in de Hunnerberg op het moment van schrijven nog maar net is gestart zijn de bevindingen in dit rapport vooral gebaseerd op uitkomsten van de pilot in Lelystad dat niet als LBU heeft gedraaid maar als uitstroomgroep. Ook bevond deze afdeling binnen de normaal beveiligde ring van de JJI. Dit is van belang om mee te nemen bij het lezen van deze resultaten.

2.2.2. Geleerde lessen

- Professionals en jongeren zien meerwaarde in lager beveiligde setting in aanvulling op de reguliere afdelingen, vooral voor langverblijfsjongeren in de laatste fase van het traject.
- Beide pilots bieden een andere meerwaarde: de interne LBU past bij het idee om binnen een FCJ zorg en beveiliging op maat in te kunnen zetten. De externe LBU past bij de wens om de overgang naar buiten zo soepel mogelijk te laten verlopen.
- Afweging om over te gaan tot verzoek om plaatsing in de LBU zou moeten worden gemaakt in een multidisciplinair overleg tussen de professionals die betrokken zijn bij het traject van de jongere en zij dienen hierin de jongere zelf en diens netwerk bij te betrekken.
- De motivatie van de jongere is één van de belangrijkste criteria om te plaatsen.
- Bij indicatiestelling is zowel aandacht nodig voor de beveiligingsnoodzaak als voor de zorgbehoefte. Het huidige instrumentarium is wellicht niet toereikend.
- Beschermende factoren zoals werk of school moeten meewegen bij indicatiestelling.
- Eenvoudig proces is noodzakelijk om hoge administratieve lasten te voorkomen.
- Bij voorkeur worden jongere in de LBU regionaal geplaatst, zodat werk of school goed kan worden opgestart en de jongere makkelijk contact kan maken met zijn eigen netwerk.
- Continuïteit in begeleiding (in laatste fase) is belangrijk maar lastig te bewerkstelligen bij overplaatsing naar een LBU waarbij de groepsleiding verandert. Dit vraagstuk moet verder worden uitgewerkt. Hier kan ook worden gekeken naar de pilots transforensische zorg.
- Kenmerken van passend personeel zijn uitgedacht: samenwerkingsgericht werken en een werkstijl die overeenkomt met de uitgangspunten van relationele beveiliging zijn nodig.

- De werkwijze van een LBU dient nog verder te worden doorontwikkeld, waarbij de aanknopingspunten uit de afgeronde pilot als basis kan worden genomen.

2.3. Thema 3: Arbeidstoeleiding

2.3.1. Verloop

- Pilot arbeidstoeleiding in de Hartelborgt heeft in lijn met het plan van aanpak een inventarisatie van goede voorbeelden opgeleverd. Er zijn 3 best practices uitgewerkt:
 - Trajectknooppunt
 - Arbeidstrainingcentrum
 - Leerpleinen
- De Buitenloods is een arbeidstrainingscentrum van JJI Lelystad dat sinds mei 2019 operationeel is. De pilot start binnenkort als VOM-pilot. In het eerste anderhalf jaar zijn 17 jongeren geplaatst op de Buitenloods, zij laten allemaal positieve voortgang op de algemene vaardigheden zien. In juli 2021 zijn er 19 jongeren werkzaam op de buitenloods. Er is geen wachtlijst, wel zijn alle dagdelen waarop 6 tot 8 jongeren maximaal tegelijk werken vol.

2.3.2. Geleerde lessen

- Trajectknooppunt: partijen (onderwijs, JJI en bij voorkeur ook de jongere zelf) komen in overleg tot een traject waarin verbinding wordt gemaakt tussen de behandeldoelstelling, het toekomstperspectief en uitstroomprofiel van de jongere. Voordelen:
 - Eenduidig plan op maat met een regierol voor de jongere zelf door zijn/haar betrokkenheid;
 - Korte lijnen in samenwerking en gebruik van elkaars expertise;
 - Geen dubbel of tegengesteld werk;
 - Geen 'wij en zij' mentaliteit tussen JJI en school, maar 'samen' vormgeven, wat belangrijk is om het uitstroomprofiel *arbeidsmarkt* te laten slagen.
- Arbeidstrainingcentrum: centrum waarbij het doel is om jongeren duurzaam uit te laten stromen naar stage of werk. Jongeren leren werknemersvaardigheden. Voordelen:
 - Jongeren ontwikkelen realistische verwachtingen van zichzelf;
 - Jongeren zijn beter voorbereid op de arbeidsmarkt, doordat zij op meerdere plekken vaardigheden leren;

- Er zijn gezamenlijke doelen, de gezamenlijkheid tussen de JJI en school wordt blijvend benadrukt.
- Leerpleinen: onderwijsruimten waar jongeren arbeidsgericht kunnen leren en certificaten/diploma's kunnen halen (horecaplein, techniekplein). Voordelen:
 - Minimaliseert de achterstand op school na detentie;
 - Vergroot de kans op werk na detentie.
- De pilot beschrijft ook de rol van een knooppuntcoördinator die aangesteld wordt vanuit de JJI of de school en beide vertegenwoordigd. Hij/zij is de verbindende factor. Belangrijkste kenmerken:
 - Vooropleiding in het sociale veld aangevuld met kennis van het onderwijs;
 - Kennis van het bedrijfsleven en het onderwijs;
 - Belangrijkste competenties: inspireren, communiceren en verbinden.
- Buitenloods: in het eerste jaar zijn er (ondanks gemengde groep en lage beveiligingsniveau), geen incidenten geweest. Het leer- en werkklimaat draagt hieraan bij.
- Het is van belang dat het werken in de buitenloods gefaseerd wordt afgebouwd. Zodra de jongere een baan buiten de JJI heeft moet dit in het begin in combinatie met het werken op de buitenloods gaan. De werkmeester kan de jongere in de beginfase begeleiden en coachen bij nieuwe situaties bij zijn nieuwe werkgever.
- Er dient een zorgvuldige overdracht te worden gedaan vanuit de interne trajectbegeleider in de JJI naar de toezichthouder van de reclassering m.b.t. de werkplek en school. Ook voor jongeren die maar kort verbleven binnen de JJI, dit is een belangrijk aandachtspunt.
- Er is sinds de opening van de buitenloods geen enkel incident geweest. De verwachting is dat dit komt door het werk- en leefklimaat op de buitenloods dat aansluit bij relationele beveiliging.
- De beperkte uitstroom is een uitdaging om een duurzaam netwerk op te bouwen voor externe stage- of arbeidsplaatsen. Een samenwerking met de gemeentes kan worden onderzocht zodat er gebruik kan worden gemaakt van jobcoaches en het doelgroepenregister.

2.4. Thema 4: Transforensische zorg

2.4.1. Verloop

- **De Hartelborgt:** afgerond. Focus heeft gelegen op kortverblijfjongeren die instromen op een instroomgroep. Doel was om aanwezige zorg te continueren óf geïndiceerde zorg tijdens verblijf door te laten lopen na uitstroom. De pilot leverde een stroomschema van kritieke momenten op, waarop voortgebouwd kan worden.
- **Lelystad:** afgerond. Focus heeft gelegen op langverblijfjongeren die bijna uitstromen. Doel was om zorg van externe zorgaanbieders waar nodig binnen op te starten. Samenwerkingspartners en benodigde afspraken zijn in kaart gebracht in deze pilot.
- **Systemisch werken Teylingereind:** theoretisch gedeelte gestart, praktijkgericht onderzoek gaat starten.

2.4.2. Geleerde lessen

- Op casusniveau lukt het om tot doorlopende zorg te komen, maar het is lastig om tot vaste afspraken te komen met zorgaanbieders en gemeenten. Landelijke kaders kunnen helpen.
- Belangrijk bij transforensische zorg zijn de gezamenlijke overleggen (zoals een bijeenkomst bij start van een traject – voor de eerste raadkamer -, of de nazorgtafel). Dit zijn werkzame elementen waarbij er een gezamenlijke werkwijze en doelstelling wordt gehanteerd.
- Casusregie zou moeten liggen bij de (jeugd)reclassering; zij blijven ook na verblijf betrokken. Een goede overdracht tussen beginregie bij de gedragswetenschapper naar de (jeugd)reclasseerder is belangrijk;
- > 50% van de jongeren worden niet in eigen regio geplaatst en dit maakt het transforensisch werken een uitdaging. Gemeenten is een belangrijke partij maar nog te weinig betrokken.
- Voor transforensische zorg bij langverblijf jongeren aan het einde van hun traject is het van belang, gezien de wachtlijsten, snel te weten naar welke gemeente de jongeren uitstroomt.
- De pilot in de Hartelborgt hanteerde het uitgangspunt om voor de eerste raadkamer het eerste ketenoverleg te plannen. Vanuit de pilot in Lelystad wordt er geadviseerd direct bij de start van het traject een bijeenkomst met alle betrokken partijen te organiseren.
- Voor iets minder dan de helft lukte het niet om het eerste ketenoverleg voor de eerste raadkamer te organiseren. Het was niet altijd duidelijk wie de betrokken reclasseerder was of

deze moest nog worden aangewezen. Ook werden niet altijd op tijd alle ketenpartners bereikt.

- De Hartelborgt ontwikkelde een werkwijze voor financiering van de ambulante/lokale zorg: zij hebben de verantwoordelijkheid op zich genomen om deze zorg te financieren. De zorgaanbieder was penvoerder en factureerde de behandelingen. Op lange termijn moet bij de financiering de gemeenten worden betrokken.
- Jongeren geven aan vooral behoefte te hebben aan praktische hulp na verblijf in de JJI. Zij zijn meer bezig met hun schorsing dan met de zorg die ze nodig zouden hebben.
- Transforensische zorg is een breed begrip: het heeft betrekking op verschillende fases (instroom, verblijf, uitstroom) en zorg kent verschillende vormen. Per doelgroep (kort- en langverblijf) zou transforensische zorg wellicht iets anders betekenen.
- De twee pilots op transforensische zorg hebben enkele aspecten onderzocht en belicht maar dit thema is veel breder. Transforensische zorg zal dus verder gedefinieerd moeten worden voor het FCJ: wat houdt het voor het FCJ in?